

Offensive neorealism: a promise to neoclassical geopolitical analysis?

Ofenzivní neorealismus: příslib pro neoklasickou geopolitickou analýzu?

Jan KOFROŇ

Universita Karlova, kofron@natur.cuni.cz

Abstract

Academic geopolitics has recently been dominated by critical approaches. Such stage is seen as problematic. Threats include field degeneration or separation from IR's mainstream (gemini of geopolitics). Openness towards rationalistic concepts borrowed from IR theories is perceived as a chance to avert forementioned threats. The report has two goals. Firstly to introduce offensive neorealism as a version of broader realistic thought. Secondary goal is to demonstrate possible contribution of the paradigm to geopolitical conceptualization.

Keywords: Offensive Neorealism – Geopolitics – International Relations – Power

Klíčová slova: Ofenzivní neorealismus – Geopolitika – Mezinárodní vztahy – Moc

---

1. Úvod

Současná renesance geopolitiky (GP) na sebe v geografické obci vzala podobu převážně kritických a marxistických přístupů (Mamadouh 2003) stojících v kontradičce ke klasické geopolitice, jejíž dekonstrukce spolu s dekonstrukcí politického diskurzu představuje primární cíl GP jako akademické disciplíny (O'Tuathail 1999). Spolu s celogeografickým trendem přesunu pozornosti k lokální úrovni dochází k upevňování (neomarxistické) dichotomie lokální/globální, jež vytváří osu výzkumu jak v politické geografii, tak i v GP. Důsledkem těchto tendencí se stalo odmítnutí neoklasické geopolitiky (Megoran 2010), významu státu (Ohmae 1995) a prostoru jako základního konceptuálního rámce a jeho substitucí místem (O'Loughlin 2000, či Murphy 2004).¹ Vytvořila se tak propast mezi „geografickou“ GP a mainstreamem oboru mezinárodních vztahů (MV). Jak ukázal výzkum Jordana (2009), v MV stále dominují realismus s liberalismem, recentně doplněné konstruktivismem. GP a MV se tak myšlenkově stýkají jen skrze konstruktivismus, jehož fragmentace a výzkumná specifická vlastnost však neumožňuje plnohodnotný kontakt disciplín. Paradigma realismu a liberalismu v současném GP myšlení téměř chybí (př. výjimek Poon et. al. 2006, Iseri 2009), s čímž souvisí i opomíjení otázek vojensko-strategických na úkor sociálně-ekonomických a symbolicko-ideových.

Smutným faktem zůstává, že zřejmě největší ohlas v geografické obci zaznamenal Huntington (2001) se svou tezí střetu civilizací (reakce geografů např. Bassin 2007, Dostál, Hampl 2000). Recentní „obrat k regionu“ v mezinárodních vztazích nebyl geografům využit, ač představuje šanci na vzájemné obohacení MV a GP a

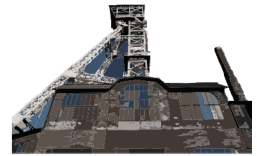
odvrácení ztráty významu geografie v otázkách přesahujících lokální a diskurzivní rámec. Práce Buzana, Weavera (2003), Katzensteina (2005), ale i Lakea (2009) aj. vybízejí ke geografickému uchopení a reformulaci. Příspěvek se pokouší představit Mearsheimerovu (2001) verzi ofenzivního neorealismu (ONR) jako jednu z recentních teorií MV operujících s prostorem jakožto s klíčovým aspektem formování mezinárodního systému. Ačkoliv význam teorie omezuje její materialistické (primárně vojensko-strategické) zaměření, právě absence této dimenze v GP výzkumu umožňuje očekávat vysokou „ziskovost“ představovaného přístupu.

2. Od realismu defenzivního k ofenzivnímu

ONR lze považovat za variantu strukturálního realismu, jehož kontury definoval Waltz (1979), pročež nejprve zmíníme hlavní premisy této teorie. Waltzův neorealismus představoval pokus o vyjádření klasických realistických předpokladů na bázi působení anarchické mezinárodní struktury. Základní předpoklady lze shrnout do trojčlenky: Stát jako aktér, anarchie jako struktura, bezpečnost (přežití) jako zájem. Vyplyývá, že anarchický systém je primárně systémem svépomoci národních států, produkujícím nejistotu stran bezpečnosti, mocenské soupeření a případně i válku. Významným bodem Waltzovy definice systému však byl předpoklad, že státy nemají příliš velkou snahu o maximalizaci své moci, neboť ta by vzbudila obavy dalších států v systému (Waltz 1979, s. 126). Přílišný nárůst moci jednoho vede ke snaze o vyvažování ostatními, neboť v anarchickém prostředí moc jednoho je hrozbou druhému. Klíčovou systémovou proměnou je distribuce moci, fakticky jen ona určuje charakter vztahů mezi státy. Waltzova teorie je aпростorová, systém se uvažuje jako geograficky dále nečleněný, tedy idealizovaný. Teorie má velkou výhodu v tom, že nepotřebuje pro svou funkci racionalitu aktérů. Státy se mohou chovat iracionálně, ovšem, struktura je

---

¹ S tím souvisí i výrazná sociologizace geografů studujících lokální otázky, viz např. Vogt (2010).

posléze odmění (potrestá), což se projeví na jejich moci.ⁱ Úspěšné praktiky budou napodobeny dalšími státy, čímž dochází k reprodukci struktury. ONR vychází z téhož „neorealistického“ jádra, tj. z důrazu na roli anarchické struktury. Na rozdíl od jeho defenzivní varianty však předpokládá, že státy maximalizují svou moc, neboť jen ta dokáže zajistit přežití za situace, kdy se nelze spoléhat na benigní úmysly ostatních (Mearsheimer 2001, s. 30-32). Díky této definici lze vysvětlit agresivní chování států, které defenzivní neorealisté (např. Walt 1985, Van Evera 1984 a 1998) museli vysvětlovat jako interferenci nonstrukturálních proměnných (úmysly, militarismus) vyvstávajících z „druhého obrazu“. Mearsheimer (2001, s. 37) však zdůrazňuje, že státy se chovají agresivně, jen pokud anticipovaný zisk převyší náklady. Vyplyývá, že ONR uvažuje státy jako racionální aktéry schopné kalkulovat klíčové strategické alternativy a dále, že ONR na rozdíl od defenzivní varianty vysvětluje i díl zahraniční politiky, nejen celkový systémový výstup.

Mearsheimer uvádí čtyři možná schémata distribuce moci, lišící se v míře konfliktnosti. Prvním je balancovaná multipolarita, tj. stav kde několik v systému existujících mocností drží srovnatelné mocenské kapacity. Takový systém se opírá o externí balancování, které vytváří díky své nevyzpytatelnosti poměrně velkou naději na vznik konfliktů. Zároveň však relativní rovnováha distribuce moci ztěžuje šance případného agresora na získání systémové dominance, protože konfliktnost takového systému zdaleka nedosahuje konfliktnosti, jíž produkuje nebalancovaná multipolarita. V systému, kde jedna z mocností drží výrazně větší mocenské kapacity než ostatní státy, dochází k pokusům o získání regionální hegemonie, což s sebou nezbytně přináší velmocenské války. Jelikož před nákladným balancováním je preferován buckpassingⁱⁱ, má dominantní mocnost reálné naděje na získání hegemonie a protože ta představuje maximum možné vnější bezpečnosti, incentive pro agresivní chování jsou mimořádné. Třetí, bipolární, schéma zahrnuje pouze dvě mocnosti a vyznačuje se nejvyšší mírou stability, jíž umožňuje absence externího balancování, což eliminuje strategii buckpassingu (shodně i Waltz 1979). Zbývajícím schématem je hegemonie jednoho státu v systému zaručující hegemonovi maximální vnější bezpečí a zároveň mu umožňuje jednat bez ohledu na vnější omezení. Elman (2004) však navíc přidává konfiguraci, kde existuje jen jedna mocnost, která se však nestala ještě hegemonem. V takovém systému lze očekávat (vojenské) usilování o hegemonii. V tomto případě však lze očekávat podřizování se slabších

dominantnímu státu, neboť slabší aktéři nemají naději ubránit svou existenci.

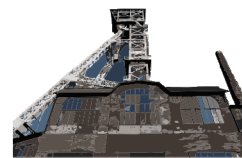
3. Moc v prostoru

Jak zmíněno výše, ONR klade důraz na materiální kapacity, které jsou klíčové pro přežití v anarchickém prostředí. Na rozdíl od Waltzova pojetí zdůrazňujícího význam celkového komplexu kapacit včetně nonmilitárních faktorů (Waltz 1979, s. 131), Mearsheimer přikládá vojenské moci a konkrétně její pozemní složce naprosto dominantní význam. Důraz na vojenskou moc se odvozuje od anarchické struktury, jež plodí strach a nebezpečí a síla zůstává konečnou instancí řešení sporů. Ti, kdož nemají v klíčový okamžik vojenskou moc, ocitají se ve velmi nejisté situaci, vystaveni libovůli silnějším. Vojenská síla však podléhá geografické determinaci, neboť velké vodní plochy významně snižují schopnost projekce síly (Mearsheimer 2001, s. 83). Proto se za klíčovou složku vojenské síly považuje pozemní vojsko a jej podporující letecké (námořní) složky. Toto pojetí vychází ze dvou předpokladů. Tím prvním je umístění klíčových ekonomických aktivit na souši (shodně Gray 1992). Nachází-li se mocenská základna lidských společností na souši, je třeba tuto ovládnout. Druhým předpokladem jest nevýznamnost velkých samostatných námořních operací (strategických blokad ap.), které v historii pouze výjimečně dokázaly rozhodnout války (Mearsheimer 2001, s. 87-96). Vyplyvá, že skutečně významná je velikost a efektivita pozemních armád a pouze v případě extraregionálních mocností nabývá na významu schopnost projekce pozemní síly přes významné vodní masy, k čemuž samozřejmě silné námořnictvo přispívá.

Teritorium drží však i zásadní význam v dlouhodobém strategickém pohledu, neboť v systému národních států se území, zejména je-li vybaveno silnou ekonomickou a populační základnou, stává základním zdrojem moci. Mearsheimer (2001, s. 60-74) zdůrazňuje, že pouze mohutná ekonomická a populační základna (moc potenciální) dokáže zajistit dlouhodobé fungování mohutných armád (moc aktuální). Území tak zůstává klíčovým atributem národních států, schopným do značné míry predisponovat státy pro jejich roli ve světové politice. Nutno dodat, že ofenzivní neorealisté zpochybňují liberální tezi, jinak přijímanou i defenzivními neorealisty (např. Van Evera 1991, s. 14), že válka v současné době ztratila svou ekonomickou f-ci (viz Mandelbaum 1998, Fukuyama 2002, s. 251-252). Snaha získat území, či alespoň naštěpit část protivníkovy teritoria, zůstává efektivní velmocenskou strategií, neboť ve výsledku vede ke změně distribučního schématu mocenských kapacit. Ačkoliv moc ve finále determinují pozemní síly, pro jejich vytvoření je napřed třeba silné ekonomické základny. Cílem velmocí ve svých regionech je získání regionální hegemonie garantující maximální možnou bezpečnost. Pro její dosažení však

ⁱ Fakt, že státy se nemusí chovat racionálně, umožňuje Waltzově teorii být teorií mezinárodního systému, ale ne již zahraniční politiky (pokus o adaptaci neorealistické teorie pro analýzu zahraniční politiky viz Elman 1996).

ⁱⁱ Buckpassing označuje chování, kdy státy (mocnosti) přenášejí odpovědnost za balancování potenciálního hegemonu na jiné mocnosti v regionu.

musí být potencionální hegemon připraven nejdříve extrahovat ze své ekonomické a populační základny zdroje, které posléze promění v rozhodující vojenské prostředky. Následně pak musí tyto prostředky použít ve válce proti ostatním mocnostem v regionálním systému. Na základě historické zkušenosti lze identifikovat distribuční práh, který leží zhruba pod 40% alokací zdrojů ve prospěch nejsilnějšího státu.

4. Prostorové konfigurace a chování velmocí

Distribuce moci a prostorová konfigurace systému definují dvojici proměnných vysvětlující chování mocností z pohledu ONR. Z pohledu teorie se mocenské postavení určuje jako relativní síla k ostatním hráčům v systému. Nejvýše stojí regionální hegemon (RH) s jednoznačnou převahou nad všemi ostatními státy. O stupeň níže se pak nalézá potencionální hegemon (PH), který sice není jediným signifikantním hráčem v systému, ale drží výrazný přebytek mocenských kapacit nad ostatními. Na třetí příčce se nalézá mocnost (P), tj. jeden z alespoň dvou států se zhruba srovnatelnými mocenskými kapacitami. Prostorové konfigurace, které mohou vzniknout, se sestávají z kombinací zastoupení jednotlivých typů hráčů v jednom systému. Teorie předpokládá, že potencionální hegemon bude usilovat o hegemonii, i za cenu války. Chování ostatních mocností ve vztahu k PH se bude pohybovat mezi balancováním a buckpassingem. Tento vzorec chování se změní, pokud je PH ostrovním státem. V takovém případě (existují-li v systému jiné mocnosti) se PH zřejmě nebude snažit o finální završení a spokojí se s kontrolováním kontinentální situace tak, aby se v ní nevyskytl jiný PH. Fakticky tak bude uplatňovat politiku příležitostného, primárně sekundárního, balancování, zejména objeví-li se jiný PH. Takové chování se odvozuje právě od výše zmíněné role vodních ploch, retardéru vojenských schopností. Ostrovní velmoc se samozřejmě může pokusit získat území na pevnině, ale její snaha bude mít úspěch jen při absenci skutečného protivníka.

Existuje-li v systému několik mocností zhruba stejné síly, lze očekávat vytváření aliancí, jak známo z Evropy před první světovou válkou. Státy se vůči sobě navzájem budou chovat jako příležitostní balancéři, jejichž primární snahou je však přeložit odpovědnost na jiné. Na rozdíl od jiných Mearsheimerův koncept operuje s tezí, že neexistuje jeden propojený globální systém, jež by bylo možno ovládnout (Mearsheimer 2001, s. 41). Naopak právě vodní masy oddělují několik regionů, které fungují jako autonomní systémy. K průlomu v této autonomnosti dochází, vyskytne-li se v některém regionu RH. Takový stát potom sleduje specifické zájmy, které jej přivádí do hry i v ostatních regionech. Primárním cílem RH je nepřipustit vznik jiného RH, což by představovalo ohrožení doposud výlučně bezpečnostní situace. Generelně by mělo platit, že tam, kde existuje

stav balancované multipolarity, či bipolarity nemusí RH zasahovat. Avšak tam, kde existuje PH a P selhávají v balancování, musí RH svou vojenskou silou vyvážit regionální distribuci moci. Zároveň lze predikovat, že dlouhodobá zvýšená angažovanost RH povede ke snížení vlastního úsilí dalších členů aliance (Olson, Zeckhauser 1966).

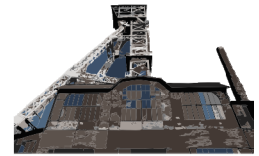
5. Aliance v regionalizovaném světě ofenzivního realismu

Ve světle recentní debaty na poli MV diskutující otázku současné unipolarity, jejího trvání (např. Layne 1993 a 2006, Waltz 1993, Walt 2009) a historické evidence (absence) vyvažování (Shroeder 1994, Wohlfort et. al. 2007, Levy, Thompson 2010 aj.) drží ofenzivní realismus trumf nad Waltzovým pojetím „*Ballance of Power*“ (BoP). Mearsheimer vzhledem k tomu, že od států očekává snahu o maximalizaci moci, předpokládá preferenci buckpassingu (v multipolárních systémech) před nákladným balancováním. Mimo jiné právě i preference buckpassingu dává agresorům šanci uspět a dále tak podněcuje jejich výbojně chování.¹ To co však z Mearsheimerovy teorie činí vděčný objekt studia geopolitiků a potencionálně i nástroj jejich bádání je vztah moci a prostoru. Moc jako měřitelná veličina je determinována logikou prostoru vytvářejícím ve své heterogenitě jednu dimenzi struktury světové politiky – její regionální uspořádání. Druhou dimenzi pak tvoří samotný objem držené moci, tedy distribuce kapacit uvnitř regionálních systémů. Chování jednotek a celkové výstupy v rámci systému tak představují souhrn prostorových a distribučních charakteristik.

Jeden z klíčových přínosů, jež nabízí ONR, je nový pohled na fungování aliancí v globální mezinárodní politice. Waltzův koncept předpokládal, že státy vytvářejí aliance proti nejsilnějšímu státu v systému, který se může stát zdrojem nebezpečí pro jejich přežití. Nicméně historická materie nabízí řadu příkladů, kdy tento předpoklad nebyl naplněn (př. západní Evropa se připojila k USA a ne k SSSR). Ve snaze o vyřešení tohoto problému Walt (1985) zavedl koncept „*Balance of Threat*“, který zdůrazňoval, že moc nabývá na významu teprve ve spojení s dalšími faktory (zejména geografickou blízkostí a útočnými záměry). S vlastním vysvětlením aliančního formování po roce 1945 přišel Huntington (2001, s. 23, 24), dle něž chování západoevropských států vysvětluje civilizační sounáležitost s USA. Přednost Mearsheimerova regionálního přístupu tkví v malém množství proměnných vstupujících do analytického rámce. Kde Walt potřebuje krom objemu moci znát i intence, geografickou blízkost aj. a Huntington se odvolává na

¹ Tento Mearsheimerův bod zpochybnil Elman 2004 tvrzením, že jen absence balancérů, jako v případě USA 19. století dává solidní šanci na úspěch.

ideační základnu (bohužel mimořádně komplexní koncept), Mearsheimer za předpokladu znalosti specificky definované moci a silové konfigurace regionu dokáže predikovat klíčové alianční vazby v mezinárodním systému. Pokusme se tedy odvodit základní strategické chování mocností v současném mezinárodním systému. Základní teze ONR říkají: (i) státy se primárně starají o situaci ve svém regionu, kde jsou vystaveny hlavním existenčním tlakům, (ii) hlavním cílem RH je zamezení vzniku jiného RH, (iii) PH se bude snažit o podkopání pozice RH, přesto však hlavní úsilí bude směřováno do vlastního regionu.

Na základě těchto výroků lze tvrdit, že RH bude tendovat k vytváření aliancí s P v systémech s PH. Naopak PH budou mít tendenci spolupracovat v neprospěch RH. Jejich spolupráci však nutně omezuje jejich primární soustředění na svůj region, kam směřují většinu zdrojů a podmíněně je bude omezovat přítomnost ve stejných regionech. Neboť velké státy často zasahují do několika regionů, je možné, že PH regionu A může být zároveň P v regionu B s výskytem jiného PH. V takovém případě je pravděpodobné, že hrozba PH je vnímána výrazněji než vzdálený RH, protože lze očekávat spíše nevýrazné balancování proti globálně nejsilnějšímu státu. Vztaheno k současné situaci lze tvrdit, že PH vytvoří slabou alianci (strategické partnerství) namířené proti USA (RH). Nejsilnější vztahy lze očekávat u PH, kteří nejsou přítomni ve stejném regionu. Vyplývá, že v rámci skupiny BRIC jsou vztahy Brazílie k ostatním nezatíženy střetem zájmů. Dále pak již jen vztahy Indie a Ruska mají potenciál pro dlouhodobější kooperaci. Naopak vztahy Indie a Číny stále vykazují prvky bezpečnostního dilematu (Holslag 2009). Vnitro-skupinová kompetice a relativní úhrnná slabost členů BRICu reálně omezuje jeho možnosti ve vztahu k USA (Glosny 2010), nemluvě o dopadu preferované strategie buckpassingu, platící i pro aliance PH. Současný stav tedy plně odpovídá predikci ONR, kdy USA nejsou vyvažovány jako globálně dominantní stát (Layne 2006, Walt 2009) a naopak řada silných států (Japonsko, Německo, GB atp.) patří mezi jeho blízké spojence.ⁱ Zároveň však platí, že jeho hlavní protivníci (tedy Rusko a Čína) se snaží o omezení vlivu USA ve svých zájmových regionech. Nejzajímavější se stává situace Brazílie, která představuje sice nejslabší ze zemí BRIC, zároveň však ve svém prostoru drží potenciální moc výrazně překračující práh pro PH. Spolu s ekonomickým oživením Brazílie v uplynulých letech také došlo k výrazné aktivizaci brazilské zahraniční politiky, která mnohdy vystupuje v rozporu s linií USA. Podotkneme, že diskurz v brazilské bezpečnostní komunitě operuje s pojmy

ⁱ Dle Lakea (2009) fakt, že silné státy jako Německo či Japonsko jsou částečně subordinovány USA, představuje popření realistického konceptu. ONR však takové jednání zcela nezamítá, pakliže USA působí jako primární kompenzátor proti PH, jehož by zmíněné státy nebyly sto, či nechtěli vyvažovat.

Mexicanização a Balcanização, které referují k (i) hegemonickým tendencím USA a k (ii) možnosti ztráty teritoria pod tlakem zájmů třetích mocností (viz Marques 2008). Zcela v souladu s předpoklady teorie se spojenci USA povětšinou rekrutují z řad P v regionech, kde existují potencionální hegemoni. Klíčovým faktorem tedy není distribuce kapacit na globální úrovni, nýbrž distribuce kapacit na úrovni regionální. ONR díky své orientaci na regionální systémy a preferenci buckpassingu dokáže čelit recentní kritice teorie BoP (Wohlfort et. al. 2007)ⁱⁱ.

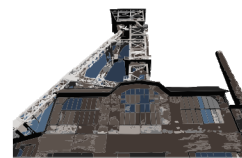
6. Příslib a úskalí teorie

Na místo závěru, pokusme se shrnout hlavní příslib ale i rizika, jež teorie přináší. V první řadě se jako pozitivum jeví logická koherence a jednoduchost, s nimiž ruku v ruce jde značná explanační síla. Ačkoliv v porovnání s jinými teoriemi výše uvedené klady platí, stále je nutno mít na paměti, že i v této teorii se vyskytují určitá bílá místa, kde není jasná souhra dvou klíčových faktorů – moci a prostoru. Není tedy zcela zřejmé, nakolik v uvažování států dominuje situace regionální a nakolik (pokud vůbec) globální. Právě tato mezera se může stát jedním z výzkumných témat geopolitiky. Ultimátním testem potvrzujícím dominanci regionálního bezpečnostního rámce by bylo nalezení případů, kdy by RH bránil PH v získání hegemonie v regionu A a zároveň by s ním spolupracoval v regionu B, kde by PH z regionu A byl jen P pod tlakem jiného PH. Taková situace by potvrzovala vysokou míru nezávislosti regionálních systémů. Obdobně nejasné je chování regionů vůči sobě navzájem v případě multipolárních konfigurací moci, ačkoliv zde lze očekávat dominanci jiných než prostorových aspektů. Samotným a naprosto zásadním úkolem je vůbec samotná delimitace (a definice) regionů, již jak upozorňuje Toft (2005), Mearsheimer neřeší a případně sledování jejich „životních cyklů“. Lze se obávat, že současná kritická geopolitika nebude sto tomuto úkolu dostát. Základní slabinou teorie je její úzké zaměření, neboť cílem není vysvětlit vše, ale jen několik málo, zato klíčových jevů v mezinárodní politice. Chceme-li získat vhled i do dalších jevů, lze sice nazírat ONR jako mantinely chování politických jednotek, zároveň však vlastní dynamika procesů bude ovlivňována jinými příčinnými mechanismy. Přílišný důraz na vojenské kapacity odvádí pozornost od jiných významných aspektů politického života. Roli ideí, institucí, nebo i chování malých států ponechává teorie (nutně) bez povšimnutí. Opět platí, že definuje určitou základní charakteristiku prostředí, v němž např. malé státy operují, není však schopna predikovat jejich konkrétní chování.

ⁱⁱ Predikce regionální podmíněnosti hrozeb, jak ji formuluje ONR, odpovídá vývoji v řeckém systému (jak v klasickém tak helénském období), jež se výše uvedený článek využil pro popření BoP.

XXII SJEZD ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI OSTRAVA 2010

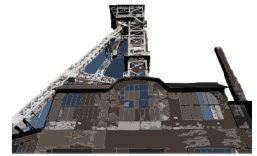
Teorie není přesnou deskripcí reality, nýbrž pouze jejím modelovým zjednodušením. Jen když toto pochopíme, může teorie usnadnit chápání komplexních systémů. Hledání okrajových podmínek platnosti, vlivu paralelních struktur atd. musí patřit k základní snaze sociálních vědců. ONR poskytuje východisko pro studium strategického chování velmocí. Pro geografii nabízí orientaci na prostor jakožto faktor determinující vliv moci. V tomto ohledu představuje příslib pro neoklasickou geopolitickou analýzu, která by měla překonat staré koncepty McKintera, Haushofera či Spykema a využít progresu na poli racionalistické větve MV. Právě geografie má potenciál pro syntézu různých (leč kompatibilních) teorií a konceptů, jež může uplatnit při studiu aktuálních procesů v konkrétních regionech.

Použité zdroje:

- BASSIN, M. (2007): Civilisations and Their Discontents: Political Geography and Geopolitics in the Huntington Thesis, *Geopolitics*, 12, č. 3, s. 351–374
- BUZAN, B., WAEVER, O. (2003): *Regions and Powers: The Structure of International Security*, Cambridge University Press, Cambridge, 564 s.
- DOSTÁL, P. HAMPL, M. (2000): Globalization: processes of integration or multi-polarisation, *Acta Universitatis Carolinae – Geographica* 35, č. 1, s. 5-20
- ELMAN, C. (1996): Horses for courses: Why not a neorealist theories of foreign policy, *Security Studies*, 6, č. 1, s. 7-53
- ELMAN C. (2004): Extending Offensive Realism: The Louisiana Purchase and America's rise to regional Hegemony, *The American Political Science Review*, 98, č. 4, s. 563-576
- FUKUYAMA, F. (2002): *Konec dějin a poslední člověk*. Rybka Publishers, Praha, 379 s.
- GLOSNY, M. (2010): China and the BRICs: A Real (but Limited) Partnership in a Unipolar World, *Polity*, 42, č. 1, s. 100-129
- GRAY, C. (1992): *The Leverage of Sea Power: The Strategic Advantage of Navies in War*, The Free Press, New York, 372 s.
- HOLSLAG, J. (2009): The Persistent Military Security Dilemma between China and India, *Journal of Strategic Studies*, 32, č. 6, s. 811-840
- HUNTINGTON, S. (2001): *Střet civilizací: a nový světový řád*. Rybka Publishers, Praha, 447 s.
- ISERI, E. (2009): The US Grand Strategy and the Eurasian Heartland in the Twenty-First Century, *Geopolitics*, 14, č. 1, s. 26-46
- JORDAN, R. et. al. (2009): One Discipline or Many? TRIP Survey of International Relations Faculty in Ten Countries, Teaching, Research, and International Policy (TRIP) Project, The College of William and Mary Williamsburg, Virginia, 94 s.
- KATZENSTEIN, P. (2005): *A World of Regions: Asia and Europe in the American Imperium*, Cornell University Press, 297 s.
- LAKE, D. (2009): *Hierarchy in international politics*, Cornell University Press, Ithaca, 232 s.
- LAYNE, C. (1993): The Unipolar Illusion – Why New Great Powers Will Rise, *International Security*, 17, č. 4, s. 5-51
- LAYNE, C. (2006): The unipolar illusion revisited - The coming end of the United States' unipolar moment, *International Security*, 31, č. 2, s. 7-41
- LEVY, J., THOMPSON, R. (2010): Balancing on Land and at Sea, Do States Ally against the Leading Global Power? *International security*, 35, 1, s. 7-43
- MAMADOUH, V. (2003): Some notes on the politics of political geography, *Political Geography*, 22, č. 6, s. 663-675
- MANDELBAUM, M. (1998): Is Major War Obsolete, *Survival*, 40, č. 4, s. 20-38
- MARQUES, A. (2008): *Amazônia: pensamento e presença militar*, Disertační práce, Universidade Sao Paulo, FFLCH, dep. Ciência Política, São Paulo, 233 s.
- MEGORAN, N. (2010): Neoclassical geopolitics, *Political Geography*, 29, č. 4, s. 187-189
- MEARSHEIMER, J. (2001[2003]): *Tragedy of Great Power Politics*, Norton & company, New York, 555 s.
- MURPHY, A.ed. (2004): Is there a politics to geopolitics? *Progress in Human Geography*, 28, č. 5, s. 619-640
- OHMAE, K. (1995): *The End of the National State. The Rise of Regional Economies*. The Free Press, New York, 145 s.
- O'LOUGHLIN, J. (2000): Geography as Space and Geography as Place: The Divide Between Political Science and Political Geography Continues, *Geopolitics*, 5, č. 3, s. 126-137

XXII SJEZD ČESKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI OSTRAVA 2010

- OLSON, M., ZECKHAUSER, R. (1966): An Economic Theory of Alliances, *The Review of Economics and Statistics*, 48, č. 3, s. 266-279
- O'TUATHAIL, G. (1999): Understanding Critical Geopolitics and Risk Society. In: Sloan, G., Gray, C. (eds.): *Geopolitics Geography and Strategy*. Frank Cass, London, s. 107-124
- POON, J., SAJARATTANHACHOTE, S., BAGHISEN, S. (2006): The Role of US Defense Exports in Asia Pacific Regionalism, *Political Geography*, 25, č. 7, s. 715-734
- SCHROEDER, P. (1994): Historical reality vs Neo-Realist theory, *International Security*, 19, č. 1, s. 108-148
- TOFT, P. (2005): John J. Mearsheimer: an offensive realist between geopolitics and power, *Journal of International Relations and Development*, 8, č. 4, s. 381-408
- VOGT, D. (2010): Geografické aspekty aktivit nevládních organizací a občanských iniciativ v Česku na příkladu Libereckého kraje – teoreticko-metodologická východiska, příspěvek na , 22. sjezdu ČGS, 11 s.
- VAN EVERA, M. (1984): The Cult of the Offensive and the Origins of the First World War, *International Security*, 9, č. 1, s. 58-107
- VAN EVERA, M. (1991): Primed for Peace – Europe After the Cold-War, *International Security*, 15, č. 3, s. 7-57
- VAN EVERA, M. (1998): Offense, Defense, and the Causes of War, *International Security*, 22, č. 4, s. 5-43
- WALT, S. (2009): Aliances in a Unipolar World, *World Politics*, 61, č. 1, s. 86-120
- WALT S. (1985): Alliance Formation and the Balance of World Power, *International Security*, 9, č. 4, s. 3-43
- WALTZ, K. (1979[2010]): *Theory of International Politics*, Waveland Press, Illinois 251 s.
- WALTZ, K. (1993): The Emerging Structure of International-Politics, *International Security*, 18, č. 2, s. 44-79
- WOHLFORTH, W. et. Al. (2007): Testing Balance-of-Power Theory in World History, *European Journal of International Relations*, 13, č. 2, s. 155-185

Adresa autora:

Mgr. Jan Kofroň
kofron@natur.cuni.cz
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje
Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy
Vratislavova 13
128 43 Praha